Lieta Nr.C17165808
SKC – 89/2016

S P R I E D U

Rīgā 2016.gada 29.februārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:
tiesnesis referents V.Maksimovs
tiesnese Ļ.Kušnire
tiesnese M.Senkāne

rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar SIA „Vudi Taxi" kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 27.maija papildspriedumu SIA „Gelvora" (pirms tiesību pārņemšanas UAB „Gelvora" filiāle Latvijā) prasībā pret SIA „Vudi Taxi", ar trešo personu /pers. B/ par parāda piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „Inserviss Group" 2008.gada 15.decembrī cēlusi tiesā prasību pret SIA „Vudi Taxi" par parāda piedziņu, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 1587., 1590., 1692., 1695., 1698., 1702., 1716., 1717., 1720., 1722., 1753. un 1756.pantu, lūgusi piedzīt no SIA „Vudi Taxi" par labu prasītājai pamatparādu 11 131,25 Ls, līgumisko procentu maksājumu parādu 65,76 Ls uz 2007.gada 11.aprīli, līgumsodu 51,23 Ls uz 2007.gada 31.decembri un tiesas izdevumus.

Prasībā norādīts tālāk minētais pamatojums.

[1.1] Starp SIA „Inserviss Group" un /pers. B/ 2006.gada 10.novembrī noslēgts līgums Nr.10110601RB3, saskaņā ar kuru /pers. B/ izsniegts aizdevums 2700 EUR automašīnas Audi 80 Avant iegādei, ar ikmēneša procentu likmi 0,9 procenti no neatmaksāto naudas līdzekļu summas un atmaksas termiņu 24 mēneši.

Tāpat starp SIA „Inserviss Group" un SIA „Vudi Taxi" 2006.gada 10.novembrī noslēgts galvojuma līgums Nr.10110601RB3/G1, saskaņā ar kuru atbildētāja uzņēmās kā pats parādnieks atbildēt pilnā apmērā kreditoram par zaudējumiem, kuri var rasties prasītājai sakarā ar noslēgtā līguma saistību savlaicīgu nepildīšanu, nepienācīgu pildīšanu vai nepildīšanu.

Atbilstoši līguma noteikumiem ikmēneša maksājumi bija veicami līdz katra mēneša 10. datumam, sākot no 2006.gada 10.decembra līdz 2008.gada 10.novembrim.

[1.2] Starp SIA „Inserviss Group" un /pers. B/ 2006.gada 13.novembrī noslēgts līgums Nr.13110601RB3, saskaņā ar kuru /pers. B/ izsniegts aizdevums 13 500 EUR automašīnas Mercedes Benz C240 iegādei, ar ikmēneša procentu likmi 0,9 procenti no neatmaksāto naudas līdzekļu summas un atmaksas termiņu 48 mēneši.

SIA „Inserviss Group" ar SIA „Vudi Taxi" 2006.gada 13.novembrī noslēgusi galvojuma līgumu Nr.13110601RB3/G1, saskaņā ar kuru galvinieks uzņēmās pienākumu kā pats parādnieks atbildēt pilnā apmērā kreditoram par zaudējumiem, kas tam var rasties sakarā ar saistību savlaicīgu nepildīšanu, nepienācīgu pildīšanu.

Ikmēneša maksājumi pēc līguma bija veicami līdz katra mēneša 13.datumam, sākot no 2006.gada 13.decembra līdz 2010.gada 13.novembrim.

Pēdējais maksājums pēc līguma Nr.10110601RB3 saņemts 2007.gada 31.decembrī, bet pēc līguma Nr.13110601RB3 – 2008.gada 21.februārī.

[1.3] SIA „Inserviss Group" 2008.gada 4.septembrī nosūtīja SIA „Vudi Taxi" abu līgumu uzteikumu sakarā ar līgumu saistību nepildīšanu un lūdza septiņu dienu laikā veikt saistību izpildi, taču parāds netika samaksāts.

[1.4] Atbildētājas parāds pēc līguma Nr.10110601RB3 ir 1943,37 Ls, kas sastāv no pamatparāda 1897,57 Ls, līgumiskajiem procentiem par kapitāla lietošanu 65,76 Ls, līgumsoda 51,23 Ls.

Savukārt atbildētājas parāds pēc līguma Nr.13110601RB3 ir 9304,87 Ls, kas sastāv tikai no pamatparāda, jo procentu parāds un līgumsods pēc prasības pieteikuma iesniegšanas šķīrējtiesā ir samaksāts.

[2] Ar Jūrmalas pilsētas tiesas 2011.gada 22.decembra spriedumu prasība apmierināta, piedzenot no SIA „Vudi Taxi" par labu „Inserviss Group" pamatparādu 11 131,25 Ls, līgumiskos procentus par kapitāla lietošanu 65,76 Ls, līgumsodu 51,23 Ls un tiesas izdevumus-valsts nodevu 349,97 Ls un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,50 Ls, kopā 11 601,71 Ls. No SIA „Vudi Taxi" par labu valstij piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi

10,16 Ls.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 3.oktobra protokollēmumu prasītāja SIA „Inserviss Group" lietā aizstāta ar viņas tiesību pārņēmēju UAB „Gelvora" filiāle Latvijā. (*sk. lietas I.sēj., 191.lpp.*).

[4] Prasītāja 2012.gada 1.novembrī iesniedza tiesā prasības pieteikuma papildinājumus lūdzot piedzīt likumiskos procentus 4789,06 Ls, ko veido procenti par aizdevuma lietošanu 794,48Ls, kas izriet no līguma Nr.10110601RB3, un procentus par aizdevuma lietošanu 3994,58 Ls, kas izriet no līguma Nr.13110601RB3, kā arī lūdzot noteikt prasītājai tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt 6% no pamatsummas.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar atbildētājas SIA „Vudi Taxi" apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2013.gada 27.februāra spriedumu prasību apmierinājusi. Tiesa nospriedusi piedzīt no SIA „Vudi Taxi" par labu UAB „Gelvora" filiāle Latvijā pamatparādu 11 131,25 Ls, līgumiskos procentus par kapitāla lietošanu 65,76 Ls, līgumsodu 51,23 Ls un tiesas izdevumus - valsts nodevu 349,97 Ls un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,50 Ls, kopā 11 601,71 Ls, bet par labu valstij - ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 23,11 Ls.

[6] Kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 27.februāra spriedumu iesniegusi SIA „Vudi Taxi", lūdzot to atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7] UAB „Gelvora" filiāle Latvijā 2013.gada 9.aprīlī iesniegusi Rīgas apgabaltiesā pieteikumu par prasījuma palielināšanu, kurā, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 418.panta otrās daļas 3.punktu, lūgts palielināt prasījuma summu daļā par likumisko procentu par aizdevuma lietošanu par laiku no 2008.gada 12.novembra līdz 2012.gada 1.novembrim piedziņu 4789,06 Ls apmērā un atzīt prasītājai tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos 6% gadā no piespriestās, bet nepiedzītās parāda pamatsummas.

[8] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2013.gada 27.maija papildspriedumu apmierināts UAB „Gelvora" filiāle Latvijā pieteikums par prasījuma palielināšanu. Tiesa nosprieda piedzīt no SIA „Vudi Taxi" par labu UAB „Gelvora" filiāle Latvijā parādu 4789,06 Ls, atzīt prasītājas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos 6 % gadā no piespriestās, bet nepiedzītās parāda pamatsummas 11 131,25 Ls, no SIA „Vudi Taxi" par labu valstij - nesamaksāto valsts nodevu 323,22 Ls un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,97 Ls.

Papildspriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[8.1] Tiesa nav taisījusi spriedumu daļā par procentu par kapitāla lietošanu par laiku posmu no 2008.gada 12.novembra līdz 2012.gada 1.novembrim piedziņu 4789,06 Ls, līdz ar to saskaņā ar Civilprocesa likuma 436.panta pirmo daļu ir pamats taisīt papildspriedumu.

[8.2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 1765.pantu noteiktais likumisko procentu apmērs – seši procenti no simta gadā - ir nemainīgs visiem gadījumiem, neatkarīgi no subjektiem un darījuma rakstura, tādēļ tas ir nosakāms līdz tiesas sprieduma izpildei.

[8.3] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta pirmo daļu no atbildētāja valsts labā piedzenama ar lietas izskatīšanu nesamaksātā valsts nodeva 323,22 Ls.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktam un Latvijas Pasta tarifiem, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ir 3,97 Ls, kas piedzenami no atbildētājas SIA „Vudi Taxi" valsts labā.

[9] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2013.gada 27.maija papildspriedumu atbildētāja SIA „Vudi Taxi" iesniegusi kasācijas sūdzības papildinājumus, lūdzot to atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances papildspriedums taisīts par citu priekšmetu, nekā lūgts prasības pieteikumā, tādējādi ir pārkāpts Civilprocesa likuma 426.pants.

Saskaņā ar Civillikuma 1765.pantu procentu apmērs cieši jānosaka aktā vai darījumā. Ja tas nav darīts, kā arī tajā gadījumā, ja likums nosaka aprēķināt likumiskos procentus, tas ir seši procenti no simta gadā. Tiesa papildspriedumā norādīja, ka ir piedzenams parāds 4789,06 Ls, bet sprieduma motīvu daļā norādīts, ka naudas summa 4789,06 Ls ir prasījums par procentiem par kapitāla lietošanu par laiku no 2008.gada 12.novembra līdz 2012.gada 1.novembrim.

[10] Ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta rīcības sēdes 2014.gada 18.decembra lēmumu ierosināta kasācijas tiesvedība sakarā ar atbildētājas SIA „Vudi Taxi" kasācijas sūdzības papildinājumiem par Rīgas apgabal tiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 27.maija papildspriedumu, bet atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar atbildētājas SIA „Vudi Taxi" kasācijas sūdzību par Rīgas apgabal tiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 27.februāra spriedumu.

[11] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2011.gada 19.maija lēmumu prasītājs UAB „Gelvora" filiāle Latvijā lietā aizstāts ar viņa tiesību pārņēmēju SIA „Gelvora".

Motīvu daļa

[12] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzības papildinājumos, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Civillietu departaments atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 27.maija papildspriedums ir atceļams daļā, ar kuru no atbildētājas SIA „Vudi Taxi" piedzīti likumiski procenti par aizdevuma lietošanu

4789,06 Ls un nesamaksātā valsts nodeva 323,22 Ls.

Civillietu departaments piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklim, ka apelācijas instances tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 426.panta noteikumus.

[12.1] Civilprocesa likuma 192.pants noteic, ka tiesa spriedumu taisa par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas.

Savukārt saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta otro daļu apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā; prasības priekšmeta un pamata grozījumi nav pieļaujami.

Minētajā tiesību normā noteikta apelācijas instances nozīme un uzdevums: izskatīt lietu pēc būtības, tas ir, izšķirt civiltiesisko strīdu par tiesībām pēc būtības, ja kāds no lietas dalībniekiem, kam ir pārsūdzības tiesības, nav piekritis pirmās instances tiesas spriedumam. Apelācijas instances tiesas rīcība, izskatot prasību, ir tāda pati kā pirmās instances tiesai: tā pārbauda pierādījumus un konstatē (vai atzīst par nepierādītiem) faktus, ar kuriem pamatoti pušu prasījumi un iebildumi, kā arī citus faktus, kuriem ir nozīme lietā. Lietas izskatīšanas robežas apelācijas instances tiesā nosaka prasības pieteikums, pirmās instances tiesas spriedums un apelācijas sūdzība. Prasības priekšmeta vai pamata grozīšana nav pieļaujama, izskatāmi tikai tie prasījumi, kas izskatīti pirmās instances tiesā. (*sk. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60[1].nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof.K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 715., 716.lpp.*).

Tiesai, izskatot lietu, jānoskaidro lietas apstākļi, kuri ietilpst pierādīšanas priekšmetā – prasības pamata fakti un atbildētāja iebildumu pamata fakti (meklējamie fakti). Ja tiesa, patvaļīgi mainot prasības pamatu, lietu neizskata atbilstoši prasītāja norādītajam prasības pamatam, tiesa liedz prasītājam iespēju pienācīgi aizstāvēt savu prasību, pierādot savus prasījumus, un atbildētājam – savus iebildumus (lietas dalībniekiem nav zināms pierādīšanas priekšmets).

Kā redzams no Jūrmalas pilsētas tiesas 2011.gada 22.decembra sprieduma, pirmās instances tiesa izskatīja SIA „Vudi Taxi" prasību par pamatparādu 11 131,25 Ls, līgumisko procentu maksājumu parādu 65,76 Ls un līgumsodu 51,23 Ls piedziņu, kuri izriet no līgumiem uz to uzteikšanas brīdi. Prasības priekšmets un pamats lietas izskatīšanas laikā atbilstoši Civilprocesa likuma normām nav grozīts.

Pirms lietas izskatīšanas apelācijas instances tiesā prasītājas pārstāvis 2012.gada 1.novembrī iesniedza prasības pieteikuma grozījumus, kuros pieteica papildus prasījumu, lūdzot no atbildētājas piedzīt likumiskos procentus 4789,06 Ls par aizdevuma lietošanu, norādīdams, ka par jaunu prasījumu nav uzskatāma procentu pievienošana prasībai (*sk. lietas I.sēj., 194.lpp.*).

Apelācijas instances tiesa, taisot papildspriedumu, iesniegto pieteikumu atzina par pamatotu.

Civilprocesa likuma 74.panta trešās daļas 3.punkts noteic, ka prasītājs ir tiesīgs rakstveidā grozīt prasības pamatu vai priekšmetu vai palielināt prasījumu apmēru, iekams nav uzsākta lietas izskatīšana pēc būtības.

No minētās likuma normas izriet secinājums, ka pēc lietas izskatīšanas uzsākšanas jau pirmās instances tiesā, nemaz nerunājot par apelācijas instances tiesu, nav iespējama prasības pamata grozīšana. Tas nozīmē, ka spriedumu daļā, ar kuru apelācijas instancē apmierināja papildus pieteikto prasījumu par likumisko procentu piedziņu nevar atzīt par likumīgu un pamatotu.

Saskaņā ar Civillikuma 1760.pantu likumiskie procenti (1759.p.) prasāmi nevis atsevišķi, bet reizē ar galveno saistību, un tādēļ tos nevar prasīt vēlāk, ja attiecīgā laikā par tiem bijis noklusēts vai galvenā parāda samaksa pieņemta bez piebilduma.

Tiesību doktrīnā atzīts, ka, ceļot tiesā prasību par galvenā parāda piedziņu, procentu prasījums var būt ietverts prasības pieteikumā, kā arī pieteikts tiesas procesa gaitā līdz tiesas izmeklēšanas pabeigšanai pirmajā instancē (*sk. Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. - Rīga: Mans Īpašums, 1998, 258.lpp.*).

Tā kā pirmās instances tiesā tika pieteikts un izskatīts prasījums par procentu, kas izriet no uzteiktajiem līgumiem, piedziņu, taču netika pieteikts prasījums par likumiskajiem procentiem, apstākļos, kad šāds prasījums ir ticis pieteikts un izskatīts apelācijas instances tiesā, ir tikušas pārkāptas prasījuma robežas, kas nav pieļaujams.

Apelācijas instances tiesa, izskatot prasījumu, kas pirmās instances tiesā prasībā nav ticis ietverts, pārkāpusi Civilprocesa likuma 192.panta prasības, kā arī Civilprocesa likuma 9. un 10.pantā nostiprinātos sacīkstes un dispozitivitātes principus.

Tiesas pieļautais Civilprocesa likuma 192.panta un 426.panta otrās daļas pārkāpums ir vērtējams kā būtisks procesuālo tiesību normu pārkāpums, kas ir pamats sprieduma atcelšanai šajā daļā.

[12.2] Civillietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesa pamatoti noteikusi prasītājai tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt 6% gadā no pamatparāda summas.

Tiesības saņemt likumiskos procentus no pamatparāda summas apelācijas instances tiesa noteikusi, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 195.pantu, kas imperatīvi nosaka, ka, taisot spriedumu par naudas summas piedziņu, tiesa tā rezolutīvajā daļā norāda (..) prasītāja tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai) saņemt procentus, minot to apmēru. Minētā atziņa ir nostiprināta judikatūrā, atzīstot, ka pat ja prasības pieteikumā nav izteikts attiecīgs lūgums, prasītājam tiek atzītas tiesības saņemt likumiskos procentus līdz nolēmuma izpildei (*sk. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2007.gada 14.februāra spriedumu lietā Nr.SKC-75, Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 25.novembra lēmumu lietā Nr.SPC-111/2009.*).

[13] Tā kā valsts nodevas atlīdzināšana atkarīga no tiesas apmierināto prasījumu kopējā apmēra, vienlaicīgi atceļams arī spriedums daļā par valsts nodevas 327,19 Ls piedziņu.

[14] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu kasācijas sūdzības iesniedzējai atmaksājama drošības nauda 284,57 EUR.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 27.maija papildspriedumu atcelt daļā, ar kuru piedzīti likumiski procenti par aizdevuma lietošanu 4789,06 Ls, nesamaksātā valsts nodeva 323,22 Ls un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt SIA „Vudi Taxi" drošības naudu 284,57 EUR (divi simti astoņdesmit četri *euro,* 57 *centi*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnesis V.Maksimovs

Tiesnese Ļ.Kušnire

Tiesnese M.Senkāne